

10. Прислів'я та приказки: Природа. Господарська діяльність людини / АН УРСР. Інститут мистецтвознавства, фольклору та етнографії ім. М. Т. Рильського / Упоряд. М. М. Пазяк; Відп. ред. С. В. Мишанич. – К.: Наук. Думка, 1989. – 480с. – (Українська народна творчість).
11. 34. Синя Н. Елементи народознавства у вивченні географії. // Красзнавство. Географія. Туризм. 2003. – №21-23. – С.53-55.
12. Сын ветра: Сказки Центральной и Южной Африки: Пер. с англ., фр. и др. яз. / Сост. и вступ. статья В. Бейлиса. – М., 1989. – 367с.
13. Чебанюк Є. Ю. Жнивварські пісні. – К.: «Музична Україна». – 1990.
14. Яценко В. Вода в повітрі: науково-художні нариси. // Красзнавство. Географія. Туризм. 2011. – №1. – С. 19.

СТАЖУВАННЯ НА СТИПЕНДІАЛЬНІЙ ПРОГРАМІ ІМЕНІ КІРКЛАНДА РОЗШИРЮЄ НАУКОВІ ГОРИЗОНТИ

Іван Рудакевич

*Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, кафедра
географії України і туризму, м. Тернопіль, вул. Максима Кривоноса, 2а*

Про стипендіальну програму імені Кірккланда мені було відомо вже багато років. Після того як цю програму успішно завершили кілька знайомих молодих науковців, я теж зацікавився можливістю взяти у ній участь. Однією з її переваг є фактично безкоштовне стажування в найкращих університетах і організаціях у Польщі, а також добре фінансове забезпечення.

Ідея і забезпечення стипендіальної програми імені Лейна Кірккланда походять безпосередньо від місії Польсько-американського фонду свободи (ПАФС - PAFW). Вони включають підтримку демократичних і економічних перетворень в інших країнах Центральної і Східної Європи. Програма керується і адмініструється фондом "Лідери змін" (Liderzy Przemian). Учасниками цієї стипендіальної програми можуть бути громадяни країн Східної Європи: України, Білорусі, Росії, Грузії, Вірменії, Азербайджану, Казахстану і Киргизстану. Щорічно навчання і стажування в Польщі проходять більше 40 стипендіатів з цих країн.

Відбір на стипендіальну програму імені Кірккланда оголошується на початку кожного року, а заявку можна подати до 1 березня. Далі заявка з мотивованою тематикою дослідження чи перебування проходить три етапи розгляду спеціальними комісіями. На останньому етапі відбувається співбесіда претендента на стипендію з адміністраторами програми і представниками посольства Польщі в країні. Для заявників з України, Росії і Білорусі співбесіда відбувається на польській мові, причому рівень володіння нею не повинен бути нижче середнього (B1-B2). Для представників інших країн дозволяється подача заявки і співбесіди на англійській мові.

У 2016 році я вирішив подати дослідницький проект на стипендіальну програму ім. Л. Кірккланда. Тематикою мого дослідження було вивчення досвіду польських міст у розвитку туристичної інфраструктури. У квітні пройшов співбесіду у консульстві Республіки Польща у Львові, а в червні отримав підтвердження щодо зарахування на проходження стипендіальної програми у 2016-2017 навчальному році. Місцем реалізації моєї програми і дослідження був вибраний Вроцлавський університет.

Вроцлавський університет є одним з найстаріших вищих навчальних закладів Польщі, заснований ще у 1702 році тодішньою німецькою владою. За період діяльності університету 11 його працівників і випускників стали лауреатами Нобелівської премії в різних науках. На сьогодні він входить у п'ятірку найрейтинговіших вищих навчальних закладів Польщі. Свою програму і дослідження я проводив на кафедрі регіональної географії і туризму факультету наук про Землю. Керівником моєї дослідницької роботи був доктор Кшиштоф Відавський.

Програма мого перебування на стипендії Кірккланда передбачала насамперед написання підсумкової роботи та наукових публікацій, участь у конференціях, семінарах, обов'язкове відвідування занять з 12 вибраних мною предметів, курси польської та іноземної (в моєму випадку – англійської) мови. Обов'язковим було також відвідування п'ятьох інтеграційних з'їздів програми у важливих адміністративних і університетських центрах Польщі – Кракові, Вроцлаві, Варшаві, Познані та Любліні. Перша вступна інтеграційна зустріч відбувалася у Кракові протягом майже

двох тижнів. Під час неї ознайомилися з діяльністю Ягеллонського університету, органів влади міста і Малопольського воєводства, роботою технопарку, центру сортування сміття, а також діяльності успішних громад у містечках Затор і Недзиця. Інтеграційний з'їзд у Вроцлаві запам'ятався відвідуваннями міської ради і воєводських установ, центру недержавних організацій, а також незабутнім прийомом у замку на воді у містечку Войновице. Дуже насиченою програмою характерний з'їзд стипендіатів програми ім. Кіркланда у Варшаві, де відбулися зустрічі (в тому числі з віце-спікером) в Сеймі Республіки Польща та міністерстві закордонних справ. Цікавими були також відвідування музею Варшавського повстання і прийом у польсько-американському фонді свободи. Інтеграційна зустріч у Познані запам'яталася цікавими лекціями в університеті, ознайомленням з головними пам'ятками і музеями міста. Останній інтеграційний з'їзд відбувався у Любліні, хоча більшість заходів проводилися в оздоровчому комплексі у курортному містечку Наленчув. Цікавими були екскурсії та пізнавальні заходи у містах Люблін і Казімеж-Дольний. Головною метою цих інтеграційних з'їздів є не лише покращання комунікації та знайомств між учасниками програми чи її керівниками, але й вивчення досвіду демократичних і економічних перетворень у різних регіонах Польщі.

Рис. 1. Інтеграційний з'їзд програми ім. Кіркланда у Кракові (Ягеллонський університет)

Рис. 2. Група стипендістів з ректором Вроцлавського університету

Однак продовжу про виконання моєї дослідницької програми у Вроцлавському університеті. За умовами програми мені потрібно було прослухати 12 навчальних дисциплін, але мені вдалося зарахувати їх аж 15 включно з виїзною практикою. Всі ці предмети можна було вибирати на різних спеціальностях і факультетах. В моєму випадку всі вибрані мною дисципліни викладалися на факультеті наук про Землю. Досить цікаво було послухати на такому факультеті курси урбаністики, ревіталізації старопромислових об'єктів, управління просторовим розвитком, промоції та інформації в туризмі чи англійську мову для готельно-туристичної галузі. Цікаво, що майже половину предметів студенти вибирають самі голосуванням на сайті факультету перед початком семестру. Якщо за навчальну дисципліну проголосувало більше половини студентів групи, то вона викладається для всіх. З багатьох дисциплін викладачами практикуються позааудиторні заняття: в музеях, виставкових залах, різних підприємствах і т.п. Терміни зарахування предметів чи екзаменів теж можуть змінюватися протягом екзаменаційної сесії за спільним погодженням між викладачем і студентами як правило з дозволу деканату.

Окремо хочу згадати про навчальні практики студентів, на які відведено досить багато часу і навчальних годин. Наприклад, магістранти спеціальності «Туризм» по закінченню першого року навчання мають дві виїзні практики – у Польщі та закордоном. Цікаво, що пропозиції щодо закордонних виїздів подаються самими студентами під час магістерських семінарів. Найкраща пропозиція щодо інформативності поїздки її ціни і якості вибирається голосуванням групою студентів. Наприклад, місцем проведення закордонної практики були вибрані міста Північної Італії. У межах Польщі виїзна практика відбувалася у горах Судетах, куди мені разом з групою вроцлавських студентів вдалося поїхати. Знову ж таки, маршрут практики, туристичні об'єкти та місця ночівлі вибирали переважно студенти на підготовчому етапі.

Під час проходження стипендіальної програми імені Кіркланда необхідно відбутися мінімум одне фахове стажування тривалістю від двох тижнів в органах влади, недержавних організаціях, економічних чи культурних закладах. Мені вдалося пройти два стажування. Перше з них

відбувалося у відділі промоції і туризму Вроцлавської міської ради. Протягом двох тижнів мені вдалося ознайомитися із системою роботи міських органів влади і промоції міста, особливостями організації туристичних заходів, розвитку туристичної інфраструктури в місті, а також з бібліотекою та інформаційними матеріалами цього відділу. Друге стажування проходило в Нижньосілезькій туристичній організації. Ця установа займається координацією туристичної політики на території воєводства та сприянню розвитку його рекреаційної галузі. Одним з найважливіших завдань цієї організації є промоція Нижньої Сілезії як туристичного напрямку в Польщі та закордоном, а також створення і підтримка туристичних інформаційних центрів. Зокрема, під час стажування я взяв участь у відкритті туристичного інфоцентру в місті Згоржелець, яке розташоване на польсько-німецькому кордоні.

Однією з умов програми є також участь у наукових і практичних конференціях чи семінарах на території Польщі чи країн ЄС. Причому фундація оплачувала більшість витрат на участь в таких заходах, а також на проїзд і проживання. Завдяки цьому я взяв активну участь у міжнародній науково-практичній конференції з проблематики географії транспорту і комунікацій, яка відбувалася в квітні 2017 р. у місті Гданську. Цікаво, що окрім традиційних виступів у Гданському університеті відбувалися практичні виїзди з диспутами на транспортних підприємствах Гданська і сусідніх міст.

Перед завершенням стипендіальної програми імені Кіркланда потрібно захистити підсумкову працю у вигляді науково-дослідної роботи, в якій опрацьовані основні результати навчання і стажування чи наукових досліджень. Тема моєї підсумкової роботи стосувалася просторових особливостей розвитку туристичної інфраструктури міст Нижньої Сілезії.

Рис. 3. Учасники стипендіальної програми ім. Кіркланда у сеймі Республіки Польща

Рис. 4. Українські випускники програми ім. Кіркланда з віце-консулом посольства України у Варшаві

Останнім етапом програми було її урочисте завершення в червні у Варшаві. У 2017 році воно відбувалося у стінах Варшавського університету. Кожного року на урочисте завершення року стипендіальної програми ім. Кіркланда запрошується почесний гість. Цього року таким був колишній міністр закордонних справ Польщі. Після урочистих промов і виступів кожному стипендіатові особисто були вручені сертифікати про участь у програмі з іншими інформаційними матеріалами.

Перебування на стипендіальній програмі імені Лейна Кіркланда залишило не лише позитивні враження, але й неоціненний життєвий і практичний досвід. За неповний додалися багато нових і корисних знайомств, актуальні знання з багатьох сфер, налагодилися наукові та організаційні зв'язки, пізнання особливостей сучасного розвитку Польщі і сусідніх країн. Тому рекомендую молодим науковцям подавати заявки на участь в стипендіальній програмі імені Лейна Кіркланда, більше про умови якої можна дізнатися на веб-сторінці: <http://www.kirkland.edu.pl/>.